

LINTUJEN METSÄSTYS SUOMESSA

BirdLife Suomi 2016

BirdLife Suomi hyväksyy lintujen kestävän metsästyksen. Luonnon hyvinvointi ja runsaat lintukannat ovat tärkeitä sekä metsästysharrastuksen edellytysten että lintujen suojelun näkökulmasta. Intressit ovat siksi osittain yhtenevät.

Nyky-yhteiskunnassa lintujen metsästyks on harrastus, ja sitä tulee tarkastella yhteiskunnallisesti harrastuksena¹. Riistalinnut ovat yhteiskunnallisesti tärkeitä muutenkin kuin vanhanaikaisesti riistanäkökulmasta. Ne ovat tärkeitä myös luontoharrastajille, luontomatkailulle sekä kaikille suomalaisille niiden tarjoamien luontoelämysten kautta.

Riistalintuja koskevissa päätöksissä tulee sovittaa yhteen kaikkien intressitahojen ja luonnonsuojelun tarpeet. Metsästykseseen tarvitaan nykyistä enemmän joustavuutta, tilanteeseen sopeutumista sekä myös niiden intressiryhmien huomioimista, joilla ei ole suoraa yhteyttä lintujen metsästykseseen.

Metsästyksen tulee:

- olla kestävän käytön periaatteiden mukaista
- perustua riittäviin populaatiota ja sen tilaa koskeviin tietoihin
- ottaa huomioon muut harrastukset, maanomistajat ja luonnossa liikkujat
- ottaa huomioon luonnonsuojelun tarpeet

BirdLife Suomi pitää Suomen metsästyslainsäädäntöä pääosin asianmukaisena. Metsästyksessä, -sääöksissä ja päätösprosesseissa on kuitenkin epäkohtia, jotka tulisi korjata.

1. Metsästyshallinto

Metsästysasioista päättämisen tulisi olla nykyistä laajemmin yhteiskunnan kaikki tarpeet huomioivaa ja tahot osallistavaa. Metsästysasioista päättävä maa- ja metsätalousministeriö tarkastelee metsästyksistä ensisijaisesti metsästäjien edun mukaisesti. Käytännössä metsästyksistä koskeva päätöksenteko ja uudet toteutusvaiheeseen asti etenevät säädösten tai käytäntöjen muutosehdotukset tulevat metsästäjiltä, mutta muiden intressitahojen tekemät (usein metsästyksistä rajoittavat) ehdotukset eivät etene. Esimerkiksi vuonna 2011 perustetun valtakunnallisen riistaneuvoston ehdotuksia on

¹ Suomessa on noin 300 000 metsästäjää eli suomalaisista 15 vuotta täyttäneistä metsästäjiä on 6-7 %. Vuonna 2015 valitussa eduskunnassa kansanedustajista 42:lla on metsästykskortti eli kansanedustajista metsästäjiä on 21 %. Eniten kansanedustajista metsästäjiä on hallituspuolueilla keskustalla (19), perussuomalaisilla (8) ja kokoomuksella (7). Hallituspuolueissa on 81 % eduskunnan metsästäjistä. Nykytilanteessa on erityisen haastavaa varmistua siitä, että metsästyksistä koskevassa päätöksenteossa otetaan yhteiskunnan kaikki intressit tasapuolisesti huomioon.

edennyt säädösvalmisteluun, vaikka ehdotukset ovat olleet kestävän metsästyksen periaatteiden vastaisia². Riistaneuvosto koostuukin lähes yksinomaan metsästäjäorganisaatioista, minkä vuoksi se ei kuvasta nyky-yhteiskunnan intressejä, mutta kuvastaa metsästyksen eriytymistä muusta päätöksenteosta. Valtakunnallinen riistaneuvosto ja alueelliset riistaneuvostot tulisi korvata tasapuolisesti eri intressiryhmistä ja tutkimuslaitoksista koostuvilla työryhmillä.

Metsästysasiat kuuluvat nyky-yhteiskunnassa paremmin koko yhteiskunnan tarpeet näkevän ympäristöministeriön kuin asioita luonnon hyödyntämiskeskeisesti tarkastelevan maa- ja metsätalousministeriön toimialaan. Suomessa vuodesta 2008 toteutetussa aluehallinnon uudistamishankkeessa (ALKU) jätettiin huomioimatta se, että riistaviranomaset ovat osa aluetason hallintoa ja siksi loogisesti osa ELY-keskuksia.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Valtakunnallinen riistaneuvosto ja alueelliset riistaneuvostot korvataan tasapuolisesti eri intressiryhmistä ja tutkimuslaitoksista koostuvilla työryhmillä.
- Metsästysasiat siirretään osaksi ympäristöministeriön hallintoa.
- Suomen riistakeskuksen alueellinen viranomaistoiminta siirretään osaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia (ELY).
- Kaikkien lintu- ja eliöeläinten suojelua ja mahdollista hyödyntämistä koskeva lainsäädäntö yhtenäistetään osaksi samaa lakia.³

2. Lajisto ja kestävä metsästys

Metsästyksen merkityksen ja populaatiotason vaikutusten tunteminen on välttämätön perusta metsästyksen sääntelylle. Metsästys voi kohdistua vain riittävän runsaisiin lajeihin, elinvoimaisiin ja hyvin tunnettuihin populaatioihin ja ensisijaisesti nuoriin yksilöihin. Mikään riistalaji ei saa edes paikallisesti hävitä tai merkittävästi taantua metsästyksen vaikutuksesta. Uhanalaisten, voimakkaasti taantuneiden tai harvalukuisten lajien metsästys on vastoin kestävän metsästyksen periaatetta, vaikka taantumisen pääsyynä ei olisikaan metsästys.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Kaikille riistalintulajeille laaditaan populaatioiden elinkelpoisuusanalyysit⁴.
  - o Elinkelpoisuusanalyysien perusteella tehdään päätökset metsästyksestä sekä valtakunnallisella että maakunnallisella tasolla.
  - o Elinkelpoisuusanalyysit päivitetään ajankohtaiseen tietoon perustuen viiden vuoden välein.
- Riistalajeista poistetaan vähälukuiset uhanalaiset lajit ja runsaslukuisten uhanalaisten tai voimakkaasti taantuneiden lajien metsästys lopetetaan toistaiseksi.
  - o Heinätavi⁵, jouhisorsa⁶, punasotka⁷, tukkakoskelo⁸ ja nokikana⁹ siirretään metsästyslainsäädännöstä luonnonsuojelulaille rauhoitettuihin lajeihin.
  - o Haapanan¹⁰, tukkasotkan¹¹, allin¹², haahkan¹³ ja isokoskelon¹⁴ metsästys lopetetaan toistaiseksi.
  - o Metsähanhen metsästyskieltoa jatketaan¹⁵, ja myöhemmin kantojen mahdollisesti vahvistuttua lajin metsästystä tulee säädellä vuosittaisilla kiintiöillä sekä alueellisilla ja ajallisilla rajoituksilla liikametsästyksen estämiseksi¹⁶.

² Teeren talvipyyynnin salliminen.

³ Nykyinen lainsäädäntö, jossa riistalinnut ja rauhoittamattomat linnut ovat metsästyslaisia ja rauhoitetut lintulajit luonnonsuojelulaisissa, on keinotekoinen ja vanhanaikainen.

⁴ Ks. esim. http://en.wikipedia.org/wiki/Population_viability_analysis.

⁵ Heinätavi on arvioitu Suomessa erittäin uhanalaiseksi.

⁶ Jouhisorsa on arvioitu EU:ssa vaarantuneeksi ja Suomessa erittäin uhanalaiseksi.

⁷ Punasotka on arvioitu Euroopassa ja EU:ssa vaarantuneeksi ja Suomessa erittäin uhanalaiseksi.

⁸ Tukkakoskelo on arvioitu EU:ssa vaarantuneeksi, Euroopassa silmälläpidettäväksi ja Suomessa erittäin uhanalaiseksi.

⁹ Nokikana on arvioitu Euroopassa silmälläpidettäväksi ja Suomessa erittäin uhanalaiseksi.

¹⁰ Haapana on arvioitu EU:ssa ja Suomessa vaarantuneeksi.

¹¹ Tukkasotka on arvioitu Suomessa erittäin uhanalaiseksi.

¹² Allin on määritelty maailmanlaajuisesti, Euroopassa ja EU:ssa uhanalaiseksi. Itämerellä talvehtiva allikanta on taantunut reilussa vuosikymmenessä noin puoleen. Suomen silmälläpidettävä allikanta on pieni (1500–2000 paria) ja keskittyy Tunturi-Lapin ylänköjärville, missä poikastuotto on huono ja pesintä alkaa useimpina vuosina hyvin myöhään.

¹³ Haahka on määritelty erittäin uhanalaiseksi EU:ssa ja vaarantuneeksi Euroopassa sekä Suomessa.

¹⁴ Isokoskelo on arvioitu Suomessa vaarantuneeksi.

¹⁵ Metsähanhen pesimäkannan koko ja kehitys tunnetaan puutteellisesti. Valistuneen arvion mukaan pesimäkanta on 1000–2500 paria ja lajin kannan tiedetään harvoilla seuranta-alueilla taantuneen huomattavasti.

¹⁶ Vuosina 2000–2008 Suomen riistasaalis oli keskimäärin 6100 metsähanhea, mikä viittaa voimakkaaseen yliverotukseen, vaikka osa saaliista onkin läpimuuttavaa kantaa.

- Metso rauhoitetaan pysyvästi etelä- ja länsirannikon alueilla^{17,18}.
- Riekko¹⁹ rauhoitetaan pysyvästi 64. leveyspiirin eteläpuolella ja metsästys lopetetaan toistaiseksi muualla Suomessa Tunturi-Lappia lukuun ottamatta.
- Kiirunan metsästys sallitaan vain Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kunnissa vakituisesti asuville²⁰.
- Oikeus peltopyyn²¹ metsästämiseen tulee liittää lajin elinympäristön hoitotoimiin metsästysalueella sekä asettaa lajille pyyntikiintiöt.

3. Lainsäädännöstä poistetaan kokonaan rauhoittamattomat lintulajit

Suomen lainsäädännön mukaan rauhoittamattomia lintuja ovat varis, harakka, kesykyykky, merilokki, harmaalokki ja räkätirastas sekä korppi poronhoitoalueella. Koko asetelma, jossa lajit ovat rauhoittamattomia, on jäänne ajasta, jolloin eläimet jaettiin hyviin ja pahoihin.

Lajeja tulee käsitellä samanarvoisina, eikä mitään lajia tule vainota esimerkiksi sen vuoksi, että sen ruokavalioon kuuluvat myös lintujen poikaset. Suomessa usein esitetty väite, että rauhoittamattomia varislintuja vähentämällä parannetaan muiden lintulajien hyvinvointia, on osoitettu vääräksi²².

Nykyllä lainsäädännöllä rauhoittamattomilla lintulajeilla on heikompi suoja kuin esimerkiksi minkillä, joka on vieraslaji. Minkin tappaminen on sallittua vain metsästäjille, mutta rauhoittamattomien lintujen tappaminen on sallittua kaikille.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Rauhoittamattomat lintulajit siirretään luonnonsuojelulain mukaisiksi rauhoitetuiksi lintulajeiksi.
- Rauhoittamattomien lintujen kevätaikaisesta vähentämisestä luovutaan.
  - Poikkeuslupia lintujen tappamiseksi niiden rauhoitusajaksi tulee myöntää vain poikkeustapauksissa²³ todennettavissa olevien ja taloudellisesti mitattavissa olevien vakavien haittojen ehkäisemiseksi, mikäli ei ole muita keinoja haitan estämiseksi.
- Niin kauan kun laki tuntee rauhoitetun linnun käsitteen, on laissa rajoitettava rauhoittamattoman linnun tappaminen metsästyslupan haltijoille²⁴.

4. Metsästysajat

BirdLife Suomi ei hyväksy lintujen metsästystä kevätkuutto- tai lisääntymiskauden aikana²⁵ tai sydäntalvella. Lintujen metsästykselle hyväksyttävä aika on syksy. Vain syksyllä voidaan varmistaa, että metsästys kohdistuu ensisijaisesti nuoriin lintuihin. Lisääntymisaikainen metsästys on haitallista paitsi metsästettävän lajin populaatiolle²⁶ myös muulle linnustolle häirintävaikutusten vuoksi.

Metsästyksen tulee ajoittua pesinnän jälkeen siihen aikaan, kun nuoret linnut ovat täysikasvuisia ja itsenäistyneitä ja vanhojen lintujen sulkasatoaika on ohitse.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Vesilintujen kevät-²⁷ ja kesäaikainen metsästys²⁸ kielletään pysyvästi.

¹⁷ Etelä- ja Länsi-Suomen metsokannat ovat pieniä, harvoja ja hävinneet laajoilta alueilta kokonaan.

¹⁸ Riistanhoitopiirit ja metsästyssseurat ovat tehneet jo vuosia rajoituksia metson metsästämiseen. Yleisesti sillä ei ole ollut positiivista vaikutusta kantoihin, vaan kannat ovat edelleen taantuneet tai säilyneet vakaina. Metsokantojen palautuminen ei ole mahdollista ilman merkittäviä muutoksia metsätalouksikäytännöissä.

¹⁹ Riekko on määrätelty vaarantuneeksi Euroopassa, EU:ssa ja Suomessa. Suomen riekkokanta oli vuonna 2010 noin 50 % pienempi kuin 1900-luvun lopussa. Samassa ajassa esiintymisalue oli pienentynyt noin neljänneksellä. Etelä- ja Keski-Suomen riekkojen pesimäkantojen säilymisennuste on lisäksi huono sekä soiden luonnontilan kehityksen että ilmastonmuutoksen vaikutusten vuoksi.

²⁰ Kiirunan Suomen pesimäkanta on vain noin 2000 paria.

²¹ Suomen peltopyykanta on keskimäärin noin 4000 paria. Laji on keskittynyt ja elinvoimainen tietyillä alueilla. Aktiivisella elinympäristön hoidolla paikalliskannat voidaan pitää elinvoimaisina ja riistataloudellisesti tuottoisina.

²² Madden, C., F., Arryou, B. & Amar, A. 2014: A review of the impacts of corvids on bird productivity and abundance. *Ibis* 157 (1): 1–16.

²³ Nykyinen poikkeuslupakäytäntö on kestävä ja lähtee tahdosta vähentää lajia, ei vakavista haitoista: <http://www.birdlife.fi/suojelu/lainsaadanto/BirdLife-poikkeusluvut-kannanotto.pd>.

²⁴ Metsästäjillä on riittävä tietämys ja keinot lajien tappamiseksi metsästyksen ja elinsuojelulain periaatteiden mukaisesti.

²⁵ Myös EU:n lintudirektiivi kieltää metsästyksen lintujen kevätkuutto- ja pesimäaikana.

²⁶ Esim. Hario, M., Hollmén, T.E., Morelli, T.L. & Scribner, K.T. 2002: Effects of mate removal on the fecundity of common eider *Somateria mollissima* females. – *Wildlife Biology* (3): 161–168.

²⁷ Suomessa haahkan kevätmetsästys on sallittua Ahvenanmaalla.

²⁸ Haahkakoiraiden metsästys alkaa kesken haahkan ja muiden saaristolintujen pesimäkauden 1.6.

- Pohjois-Suomessa vesilintujen metsästys muutetaan 1.9. alkavaksi²⁹.
- Tukkasotkan metsästyskauden aloitus muutetaan koko maassa 1.9. alkavaksi³⁰.
- Sepelkyyhkyn metsästyskauden aloitus muutetaan 1.9. alkavaksi³¹.
- Teeren pyyntiä tammikuussa ei sallita.

5. Metsästystavat

Metsästyksen tulee kohdistua ensisijaisesti nuoriin lintuihin, joiden luontainenkin kuolleisuus on suurta. Vanhat linnut ovat populaatiolle arvokkaimpia, minkä vuoksi niiden metsästyskuolleisuus on minimoitava. Jokaisen metsästäjän on lain mukaan tunnistettava laji metsästystilanteessa ennen ampumista.

Liian vähäisessä valossa linnun tunnistaminen ennen ampumista on mahdotonta. Hämärässä metsästäminen rajoittamisella voidaan merkittävästi vaikuttaa myös löytämättä jäävien haavakoiden ja kadonneiden saalisyksilöiden määrän vähentämiseen. Vesilintujen hämärässä metsästäminen on jääne ajasta, jolloin kaikkia vesilintuja sai metsästä, eikä haavakoiden määrästä välitetty. Hämärässä metsästäminen on kielletty valtaosassa sivistyneitä maita, muun muassa Ruotsissa.

Metsästyksessä käytetään yhä enemmän houkutuskuvia lintujen saamiseksi helpommin metsästysetäisyydelle. Kuvastus on osoittautunut osin ongelmalliseksi, koska se lisää vanhojen, populaatiolle arvokkaimpien lintujen osuutta metsästyssaaliissa. Teeren soidinalueiden lähelle laitetuilla kuvilla saadaan saaliiksi huomattavan paljon vanhoja koiraita. Tämän vuoksi metsästys kohdistuu kokeneeseen vuosiluokkaan ja parhaisiin koiraisiin heikentäen populaation tuotannollista rakennetta. Myös metsähanhella kuvilta metsästys kohdistuu muita metsästystapoja enemmän populaation kannalta arvokkaisiin vanhoihin (jopa 70 % metsähanhisaaliista on ollut vanhoja) ja arkoihin yksilöihin, jotka muuten pystyvät välttämään metsästystä. Kokeneet yksilöt laskeutuvat ruokailemaan kuvaryhmien esittämiin ruokaileviin parviin.

Kuvastuksen lisäksi myös ruokinnan käyttö on lisääntynyt hanhien ja vesilintujen metsästyksessä. Ruokinta voi olla keino suunnata metsästystä nuoriin vuosiluokkiin, koska se mahdollistaa ylilennoilta metsästystä paremmat mahdollisuudet saaliin valikointiin. Ruokinnan käyttö lintujen houkuttelemiseksi pois sellaisilta alueilta, joilla metsästys on kielletty, muuttaa lintujen käyttäytymistä ja estää rajoitusalueen toimimista tavoitellulla tavalla.

Lyijy on elämälle haitallinen aine, minkä vuoksi sen käyttö on metsästystarkoituksessa kielletty useissa maissa. Valtaosassa maita on kielletty lyijyhäulien käyttö metsästyksessä kosteikko- ja vesialueilla, kuten on tilanne myös valtaosassa Suomea – vain Ahvenanmaa ei ole kieltänyt lyijyhäulien käyttöä vesilinnustuksessa. Lyijyhäulien ja -luotien on osoitettu myrkyttävän ravinnon kautta monenlaisia lintuja³², muun muassa kotkia, jotka nielevät lyijyä saaliseläimistään ja raadoista. Riistalihan kautta ravinnoksi tuleva lyijy on myös ihmiselle haitallista³³.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Houkutuskuvioiden käyttöä teeren ja metsähanhien metsästyksessä ei sallita.
- Lintujen houkuttelemista ruokinnan avulla metsästettäviksi ei sallita suojelualueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä
- Kanalintujen metsästystä niiden soidinpaikoilla³⁴ ei sallita.
- Vesilintuja metsästäessä on käytettävä noutavaa koiraa.
  - o Koira vapautetaan vesialueelle vain saaliin hakutilannetta varten³⁵.

²⁹ Pohjois-Suomessa (Lappi, Kainuu ja Pohjois-Pohjanmaan pohjoisosat) riistasaaliin puolisukeltaajista yli 20 % on elokuun viimeisellä kolmanneksella keskenkasvuissa. Mikko Alhainen 2009 (vesilintusaaliin rakenne Suomessa): <http://helda.helsinki.fi/handle/10138/16162>.

³⁰ Tukkasotka on myöhäinen pesijä, jolla on käytännössä kaikkina vuosina vielä 20.8. runsaasti lentokyvttömiä poikueita.

³¹ Sepelkyyhkyn metsästys alkaa täällä hetkellä 10.8. Sepelkyyhkällä on yleisesti poikaspesiä elokuussa. Vastoin yleistä väitettä myös ne linnut, joiden pesintä on kesken, ruokailevat parvissa jo pesineiden ja nuorten lintujen kanssa.

³² Fisher, I., J., Pain, D., J. & Thomas, V., G. 2006: A review of lead poisoning from ammunition sources in terrestrial birds. *Biological Conservation* 131 (2006): 421–432.

³³ Esim.: Hunt WG, Watson RT, Oaks JL, Parish CN, Burnham KK, Tucker RL, et al. (2009) Lead Bullet Fragments in Venison from Rifle-Killed Deer: Potential for Human Dietary Exposure. *PLoS ONE* 4(4): e5330. doi:10.1371/journal.pone.0005330.

³⁴ Syysoitimelta metsästys on populaatiolle vahingollista, koska soidinpaikkoja syksyllä valtaavat koiraat ovat populaation arvokkaimpia ja kelpoisuudeltaan parhaita vanhoja koiraita. Soidinpaikoilta metsästyksellä heikennetään populaation tuotannollista rakennetta, mikä ei ole ekologisesti kestävä.

³⁵ Vapaana pitkin kasvillisuutta liikkuvat koirat pelottavat pilottelevia vanhoja sulkasatoisia lintuja koiratonta metsästystilannetta enemmän esiin, jolloin metsästys kohdistuu enemmän arvokkaaseen vuosiluokkaan. Lisäksi vapaana kulkevat koirat tappavat lentokyvttömiä tai huonosti lentäviä yksilöitä sorsastuksen yhteydessä.

- Metsästyksellä ei aiheuteta häiriötä lintujen pesimäaikana.
- Metsästyslainsäädäntöä muutetaan siten, että lintujen metsästys päättyy auringonlaskun aikaan ja alkaa vasta auringon noustessa³⁶.
- Suomessa toteutetaan tutkimus metsästyksen yhteydessä vahingoittuvien, mutta saaliiksi saamattomien yksilöiden määristä (haavakot)³⁷.
- Lyijytuotteiden käyttö metsästyksessä kielletään.

6. Metsästys luonnonsuojelualueilla

Luonnonsuojelualueiden ensisijainen tarkoitus on luonnonsuojelu, mutta niillä on tärkeä merkitys myös virkistyskäytölle. Lähtökohtaisesti metsästys ei kuulu luonnonsuojelualueille. Jos metsästys sallitaan luonnonsuojelualueella, metsästyspäätösten tulee perustua riittäviin aluekohtaisiin arvioihin metsästyksen vaikutuksesta alueella suojeltaviin lajeihin (mukaan lukien niiden normaali elinkierto) ja luontotyypeihin sekä alueen muulle käytölle. Muun käytön ei tule sopeutua metsästykseseen, vaan metsästyksen muuhun käyttöön.

7. Häirinnältä vapaiden syyslevähdysalueiden verkosto

Suomi on harvaan asuttu maa, jonka kokonaispinta-alasta hyvin suuri osa on metsästyksessä. Häirinnän vuoksi suuri osa vesilinnuista lähtee lintuvesiltä metsästyksen alkaessa³⁸. Monilla alueilla sorsastuksen aloitus merkitsee voimakasta häiriötä, jonka seurauksena koko lintulajisto häiriintyy. Häirinnästä seuraa ennen aikainen poismuutto etelään. BirdLife Suomi pitää välttämättömänä, että kaikki linnut voivat käyttäytyä luontaisen muuttorytmensä mukaisesti ja pystyvät häiriöttä ruokailemaan eri puolilla Suomea myös metsästysaikana. Tämä on mahdollista vain laatimalla Suomeen metsästyshäirinnältä vapaiden syyslevähdysalueiden verkosto.

Syyslevähdysalueilla voidaan pienentää vesilintupopulaatioiden kokonaismetsästyskuolleisuutta, koska metsästyspaine on Suomen eteläpuolella yleisesti Suomea kovempaa. Verkosto on siksi luonnonsuojelullisen hyödyn lisäksi myös riistataloudellisesti järkevää. Verkoston perustaminen ei lähtökohtaisesti pienennä kokonaisriistasaalista. Syyslevähdysalueiden verkosto perustettiin Tanskaan noin kaksikymmentä vuotta sitten, eikä kokonaisvesilintusaalis ole laskenut. Tanskassa verkostoon ovat olleet tyytyväisiä niin metsästäjät kuin luonnonsuojelijatkin, koska verkoston ansiosta lintujen määrä on pysynyt korkeana läpi syksyn.

Rajoitusalueiden avulla voidaan kohdistaa metsästystä nykyistä enemmän kokemattomiin nuoriin yksilöihin, sillä pitkäikäiset vesilinnut oppivat alueet, missä metsästyspainetta ei ole, ja osaavat hakeutua niille.

Syyslevähdysalueiden tulisi olla reheviä lintuvesiä, jolloin ne tukisivat erityisesti rehevien lintuvesien vähentynyttä lajistoa (esimerkiksi punasotka, tukkasotka, jouhisorsa, heinätaivi, nokikana).

Riistalintulajit edustavat vain osaa verkostosta hyötyvistä lajeista. Häirinnältä vapailla kosteikkoalueilla on tärkeä merkitys kaikkien kosteikkolintujen levähdys- ja kerääntymisalueina. Verkostosta hyötyvät kaikki luonnossa liikkujat ja myös matkailuelinkeino, sillä tietyillä paikoilla olisi enemmän lintuja tarkkailtavaksi. Suomessa jo toteutetut muutamat häirintävapaat syyslevähdysalueet, kuten Mietoistenlahti ja Liminganlahti, ovat osoittautuneet toimiviksi.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Suomeen perustetaan häirinnältä vapaiden vesilintujen syyslevähdysalueiden verkosto, joka kattaa koko maan.
  - o Häirinnältä vapaiden alueiden tulee pysyä vuodesta toiseen samoina³⁹ ja riittävän suurina⁴⁰.
  - o Alueiden tulee perustua alueella esiintyvien muuttolintulajien ekologisiin vaatimuksiin alueen koon, kasvillisuuden, luontotyyppien ja vesialueen syvyyden osalta.

³⁶ Auringon lasku ja nousu ovat vuorokautisen metsästysajan rajoina useissa maissa. Paikkakohtaiset auringon nousu- ja laskuajat ovat nykyään helposti saatavilla mm. puhelimeen.

³⁷ Valistuneiden arvioiden mukaan jokaista saaliiksi saatua lintua kohden metsästyksessä vahingoitetaan toista, jota ei saada saaliiksi.

³⁸ Esim. Väänänen, V.-M. 2001: Hunting Disturbance and the Timing of Autumn Migration in Anas Species. *Wildlife Biology* 7: 3-9.

³⁹ Syyslevähdysalueiden avulla voitaisiin kohdistaa metsästystä vielä nykyistä enemmän kokemattomiin nuoriin yksilöihin, sillä pitkäikäiset vesilinnut oppivat alueet, missä metsästyspainetta ei ole: vuosittaisella vaihtelulla aiheutettaisiin populaatiolle haittaa, koska metsästys kohdistuisi oppimisen takia enemmän aikuisyksilöihin. Erityisesti ne Natura 2000-verkoston alueet, joiden hoitoon ja kunnostukseen on käytetty yhteiskunnan varoja, tulisi saada osaksi verkostoa.

⁴⁰ Liian pienen rauhoitusalueen läheisyydessä tapahtuva metsästys aiheuttaa häiriötä ja estää alueen toiminnan. Laajoilla alueilla riittävän suurten osa-alueiden rauhoitus riittää.

- Metsästyshäirinnän lisäksi alueiden muuta käyttöä tulee rauhoitusaikana ohjata siten, ettei sekään aiheuta alueilla lintuja pois pelottavaa häiriötä.
- Varsinaisten lintuvesien lisäksi metsähanhen päälevinneysalueelle Kainuusta Lappiin tulee luoda tärkeimmistä metsähanhisoista riittävän laajojen metsästyshäirinnältä vapaiden hanhisoiden pysyvä verkosto⁴¹.

8. Vapaa metsästys oikeus

Pohjoissuomalaiset metsästäjät voivat metsästä vapaasti kotikunnassaan valtion mailla. Vastaavasti merellä yleisillä vesialueilla ja valtion omistamilla luodoilla saa kuka tahansa Suomessa pysyvästi asuva metsästä, ja järvien yleisillä vesialueilla sekä valtion omistamilla luodoilla saa kukin metsästä omissa kotikunnassaan. Näitä kutsutaan vapaaksi metsästysoikeudeksi.

BirdLife Suomi hyväksyy vapaan metsästysoikeuden säilyttämisen nykyisen kaltaisena Pohjois-Suomessa erämaa-alueilla ja muilla valtion omistamilla alueilla kansallispuistoja, luonnonpuistoja ja muita luonnonsuojelualueita lukuun ottamatta.

Vesialueiden vapaa metsästysoikeus on johtanut siihen, että monilla muuttolinnoille tärkeillä merialueen levähdysalueilla on yleisesti metsästystä, mikä estää lajien levähtämisen ja ruokailemisen siellä, missä olosuhteet ovat parhaat. Vapaa metsästysoikeus estää joiltakin osin yhteiskunnan mahdollisuuksia ohjata metsästystä siten, että populaatioiden hyvinvointi voidaan varmistaa. Tämä koskee erityisesti vesialueita.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Vapaa metsästysoikeus merialueen yleisiltä vesialueilta ja niillä sijaitsevilta valtion omistamilta luodoilta ja saarilta (Metsästyslaki 7 §) poistetaan ja metsästys muutetaan luvanvaraiseksi.
- Vapaata metsästysoikeutta muutetaan pohjoisen kansallispuistoissa siten, että vapaaseen metsästysoikeuteen oikeutettujen tulee ilmoittaa metsästämisaikeistaan etukäteen metsähallitukselle ja heidät velvoitetaan ilmoittamaan kansallispuistosta saatu riistasaalis.
- Vapaata metsästysoikeutta muutetaan siten, että sitä voidaan tarvittaessa perustellusta syystä alueellisesti rajoittaa lajin/lajien osalta⁴².
- Valtion maille ei tule myydä kanalintujen metsästyslupia ennen tietoja poikastuotosta, ja myytävien lupien määrä tulee suhteuttaa kunkin vuoden todettuun poikastuottoon.
  - Metsähallituksen lupakäytäntöjä valtion maille myytävissä luvissa tulee kehittää. Nykyään osa luvista myydään jo kesäkuussa, jolloin syksyn kanalintukannoista ei ole tietoa.

9. Metsästyslajien tunnistaminen ja metsästyslupakäytännön uudistaminen

Lintujen metsästysoikeuden tulee perustua riittäviin ja todettuihin lajintunnistustaitoihin⁴³. Osa metsästäjistä on etevimpiin lintuharrastajiin verrattavissa olevia lintujen tuntijoita, mutta osan taidot ovat vaatimattomat.

Nykymuotoinen metsästystutkimus ei mittaa lajinmäärittäytaitoja riittävästi⁴⁴. Lajinmäärittäytaitoja on kuitenkin välttämätöntä ylläpitää ja mitata säännöllisesti, jotta lintujen metsästys on lähtökohtaisesti lain mukaista eli metsästystilanteessa laji on täydellä varmuudella tunnistettu ennen riistalaukausta.

Rauhoittamattomien loppien erottaminen rauhoitetuista on haasteellista. Esimerkiksi nuorten harmaa- ja meriloppien erottaminen uhanalaisesta selkäloppista on erittäin vaikeaa ja vaatii paitsi hyviä olosuhteita myös kiikarin tai kaukoputken. Myös joidenkin sorsalintulajien erottaminen toisistaan syyspuvussa on vaativaa. Rauhoitettu nuori lapasotka muistuttaa suuresti tukkasotkaa ja rauhoitettu harmaasorsa sinisorsaa. Riistalajeista uhanalainen heinätaivi on syksyllä hyvin samannäköinen kuin tavi.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Metsästystutkimusta uudistetaan.

⁴¹ Kaularengasanalyysien perusteella on selvää, että metsästys aiheuttaa hanhien liian aikaisen poistumisen/muuton jo metsästyskauden alkupäivinä.

⁴² Esimerkiksi, kun Suomeen perustetaan metsästyshäirinnältä vapaiden hanhisoiden pysyvä verkosto tärkeimmistä metsähanhisoista, on perusteltua pystyä kieltämään niiltä vapaa metsästysoikeus.

⁴³ Laji tulee aina määrittää ennen ampumista.

⁴⁴ Metsästystutkimuksen lajinmäärittäytaitoja varten harjoitellaan metsästäjän oppaasta piirroksuvia lajeista. Tutkimuksessa lajeja tunnistetaan näistä samoista kuvista. Lajivalikoima on varsin suppea.

- Kokeen lajintunnistuksessa pitää simuloida aitoa metsästystilannetta videoiden tai lyhytaikaisesti näkyvillä olevien valokuvien avulla⁴⁵.
- Metsästyslupakäytäntöä uudistetaan.
  - Metsästyslupa tulee jakaa osiin kohderiistalajien⁴⁶ mukaisesti sen mukaan, minkä ryhmien lajintunnistus- ja ampumakokeen on tutkinossa selvittänyt⁴⁷.
  - Metsästyslupaan tulee liittää 10 vuoden määrävälein uudelleen suoritettava lajintunnistusosio, jonka läpäisemällä saa uusittua luvan kohderiistalajeille.

10. Riistalajiston tarhaus ja istutus

Metsästyksen tulee perustua ensisijaisesti lintukantojen ja niille tärkeiden elinympäristöpiirteiden ja elinympäristöjen ylläpitoon ja hoitoon. Alueelta hävinneen riistalintulajin istutus voi olla perusteltua, kun elinympäristö kykenee ylläpitämään elinvoimaisen kannan ja laji on alueella aiemmin luontaisesti esiintynyt, mutta hävinnyt.

Istustoiminnan tulee perustua asiantuntemukseen, ja siinä tulee noudattaa varovaisuutta. Erityisen tärkeää on, että kaikki istutettavat yksilöt ovat samaa kantaa kuin Suomessa luontaisesti tavattavat. Suomessa istutetaan kuitenkin yleisesti peltopyitä, jotka ovat eri kantaa kuin Suomessa luontaisesti tavattavat peltopyyt, sekä sinisorsia, joiden perimä on lähtöisin keskieurooppalaisesta tarhakannasta.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Suomen alkuperäislajistoon kuuluvien riistalintujen istuttaminen sallitaan vain, kun voidaan osoittaa, että linnut ovat alkuperältään kotimaisia⁴⁸, elinvoimaisia ja samaa populaatiota kuin luonnossa.
- Suomeen ei sallita uusien vieraslintulajien istuttamista metsästystarkoituksessa.
- Suomeen metsästystarkoituksessa istutettujen vieraslajien fasaanin ja kanadanhanhen kantojen ylläpidosta tai metsästyksestä ei saa aiheutua haittaa alkuperäislajistolle.

11. Metsästyssaaliin tilastointi ja dokumentointi

Suomen vuotuinen riistasaalis arvioidaan otoskyselyn avulla. Otoskyselyyn liittyy monia ongelmia: Muun muassa saaliin tappamiskuntaa ja -paikkaa ei tilastoida, vaan tuloksiin tilastoidaan ilmoittajan kotikunta. Lisäksi pienehkön otoksen vuoksi harvalukuisten lajien vuotuisiin määriin liittyy suuria epävarmuuksia. Joissakin maissa, kuten Virossa, metsästyssaaliin ilmoitus on jokaisen metsästäjän velvollisuus.

Metsästystilastointi ei kata lainkaan kiirunaa, kesykyhykyä, harmaa- ja merilokkia (kerätään nimikkeellä lokit ilmeisesti siksi, että nuoria yksilöitä on liian vaikea tunnistaa) eikä räkättirastasta.

Metsästyksen saalisjakamaa seurataan siipinäytetutkimuksella, jossa vapaaehtoiset metsästäjät lähettävät saaliiksi saamansa vesilinnun siiven postissa luonnonvarakeskukseen. Siipinäytekereyksellä saadaan hyvin pieni otos Suomen vesilintujen kokonaissaaliista, ja järjestelmä on lisäksi vanhanaikainen ja kallis.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Kaikkien metsästyksessä saaliiksi saatujen eläinten saalisilmoitus säädetään velvoitteeksi. Ilmoitus tulee tehdä vähintään 30 päivän kuluessa metsästystilanteesta. Ilmoitus tehdään sähköisesti⁴⁹. Ilmoitukseen tulee liittää tiedot metsästäjästä, saalislajista, sen iästä ja sukupuolesta sekä tarkka paikkatieto. Saalistietojen tulee olla avoimia ja julkisia metsästäjän nimeä sekä tarkkaa metsästyspaikkaa lukuun ottamatta.
- Tilastointi muutetaan kaikki metsästyslainsäädännön alaiset lintulajit kattavaksi.

⁴⁵ Kuvien tulee olla vaihtuvia (ei ennalta kuvakohtaisesti opittavissa olevia) ja esittää lajien ulkonäköä päämetsästysaikana eli syyspukuissa ja nuoria lintuja.

⁴⁶ Lintujen osalta: metsäkanalintu- ja lehtokurppalupa, vesilintulupa, hanhilupa, sepelkyyhkylupa ja peltokanalintulupa (fasaani ja peltopyy).

⁴⁷ Nykykäytännössä metsästyslupalla saa oikeuden metsästäjä kaikkia riistalajeja.

⁴⁸ Vallitseviin olosuhteisiin sopeutuneita kantoja. Istutuskannat ovat usein sisäsiittoisia ja lähtöisin vain muutamasta perustamisyksilöstä. Istukkaiden suuri suhteellinen määrä voi heikentää luonnonpopulaation geneettistä rakennetta. Väärän genotyypin vapauttaminen muuttaa alkuperäisen kannan perimää ja tulee katsoa vieraslajin istutukseksi, koska se aiheuttaa potentiaalisen uhan alkuperäisen genotyypin säilymiselle.

⁴⁹ Ilmoitukset kerätään oma.räista.fi-palvelussa tai vastaavassa.

- Saalisnäytekeräys muutetaan sähköiseksi. Keräyksen tulee kattaa kaikki metsästyslainsäädännön alaiset lintulajit. Kustakin linnusta otetaan valokuva siiven päältä ja alta sekä päästä sivukuva. Kuvien palauttaminen toteutetaan verkkosivuston kautta. Metsästäjiä kannustetaan⁵⁰ osallistumaan saalisnäytekeräykseen.

12. Metsästyksen valvonta.

Useihin muihin maihin verrattuna metsästyksen valvonta on Suomessa hyvin vähäistä. Useimmat lintujen metsästäjät voivat metsästää koko ikänsä ilman, että kukaan tulee tarkistamaan, onko saaliiksi saatu lajisto lain mukaista tai ase lain mukainen. Rauhoitettujen lajien vahingossa ampumiseen suhtaudutaan lisäksi usein ylimalkaisesti⁵¹ - toisinaan jopa poliisin⁵² toimesta. Lisäksi salametsästyksen ja muun muassa laittoman kanalintujen autosta ampumisen epäillään runsastuneen, mutta valvonnan vähäisyyden vuoksi asiasta ei ole tilastotietoa.

Metsästystapahtuma vaatii 100 % kykyä keskittyä ja havainnoida ympäristöä. Tästä huolimatta metsästyksen osallistuminen tai aseiden kantaminen humalassa on laissa sallittu. Alkoholi ja aseet eivät kuulu yhteen.

18 vuotta on Suomessa täysi-ikäisyyden raja. Tällöin yhteiskunta myöntää oikeuksia ja velvollisuuksia. Oikeus metsästää yksin ampuma-aseen kanssa sopii täysi-ikäisyyden myötä saatavaksi oikeudeksi.

BirdLife Suomi esittää, että:

- Metsästyksen valvontaa ja valvontaresursseja lisätään.
- Metsästyslakia muutetaan siten, että metsästyksen osallistuminen ja aseiden käsittely alkoholin vaikutuksen alaisena kielletään. Metsästyksen ja aseiden kannon promillirajaksi tulee säätää sama kuin rattijuopumuksessa.
- Metsästyslakia muutetaan siten, että alle 18-vuotias saa metsästää ampuma-aseella vain täysi-ikäisen seurassa.

⁵⁰ Esimerkiksi kaikkien osallistujien kesken arvotaan vuosittain palkintoja.

⁵¹ Esimerkiksi lokkipyyntissä ammuttuja selkälokkeja ei poliisi ole tutkinut.

⁵² Tiedossa on useita tapauksia, joissa poliisi on kehottanut olemaan tekemättä tutkintapyyntöä, koska poliisilla ei ole kiinnostusta tutkia asiaa, jos rauhoitetun lajin tappajasta ei ole tietoa.